

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ

П'ЯТА СЕКЦІЯ

СПРАВА “ВОРОТНІКОВА ПРОТИ УКРАЇНИ”

(Заява № 1225/02)

РІШЕННЯ

СТРАСБУРГ

14 лютого 2008 року

Це рішення стане остаточним за обставин, викладених у п. 2 статті 44 Конвенції.
Воно може підлягати редакційним виправленням.

У справі «Воротнікова проти України»

Європейський суд з прав людини (п'ята секція), засідаючи палатою, до складу якої увійшли:

п. П. Лоренцен (Mr P. Lorenzen), Голова,
п. К. Юнгвірт (Mr K. Jungwiert),
п. В. Буткевич (Mr V. Butkevych),
пані М. Цаца-Ніколовська (Mrs M. Tsatsa-Nikolovska),
п. Дж. Боррего Боррего (Mr J. Borrego Borrego),
пані Р. Ягер (Mrs R. Jaeger),
п. М. Віллігер (Mr M. Villiger), судді,
та пані К. Вестердік (Mrs C. Westerdiek), секретар секції,
після обговорення за зачиненими дверима 22 січня 2008 року,
вносить рішення, яке було прийнято того ж дня:

ПРОЦЕДУРА

1. Справу порушено проти України за заявою (№ 1225/02), поданою до Суду 28 листопада 2001 року громадянкою України пані Раїсою Михайлівною Воротніковою (далі — заявниця) відповідно до статті 34 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі — Конвенція).
2. Уряд України (далі — Уряд) був представлений його Уповноваженим — п. Юрієм Зайцевим.
3. 23 січня 2007 року Суд вирішив направити Уряду скаргу заявниці. Відповідно до пункту 3 статті 29 Конвенції Суд вирішив розглядати питання щодо прийнятності та суті справи одночасно.

ЩОДО ФАКТІВ

I. ОБСТАВИНИ СПРАВИ

4. Заявниця народилася у 1940 році та проживає у селі Зідки Харківської області, Україна.

A. Судове провадження

5. У грудні 2000 року заявниця, вчителька за професією, звернулася з судовим позовом до Ленінського районного відділу освіти м. Харкова (далі — відділ освіти) про виплату заборгованості із заробітної плати, за різними надбавками, та відшкодування моральної шкоди.
6. 4 січня 2001 року Зміївський районний суд відхилив позов заявниці. Заявниця оскаржила це рішення. 13 лютого 2001 року Харківський обласний суд скасував це рішення в частині заборгованості з виплати надбавок та передав справу на новий розгляд. Рішення в іншій частині було залишено без змін.
7. 31 травня 2001 року Зміївський районний суд виніс рішення на користь заявниці і присудив їй 1386,06 грн¹ заборгованості з виплати надбавок. Це рішення не було оскаржене протягом встановленого для цього строку, набрало законної сили і підлягало виконанню.
8. Окремою ухвалою тієї ж дати Зміївський районний суд відмовив заявниці у клопотанні щодо звернення до Конституційного Суду України для вирішення питання про конституційність Закону України «Про загальну середню освіту» від 13 травня 1999 року.

¹ На час розгляду справи 300 євро.

9. 3 липня 2001 року Зміївський районний суд виправив арифметичну помилку в своєму рішенні від 31 травня 2001 року, змінивши суму присудженої заявниці виплати на 1499,29 грн².

10. Цієї ж дати відділ освіти подав апеляційну скаргу на рішення від 31 травня 2001 року. 10 липня 2001 року Зміївський районний суд визнав вказану скаргу неприйнятною, оскільки вона була подана після спливу строку на оскарження. 3 грудня 2001 року цей самий суд визнав неприйнятною апеляційну скаргу на рішення від 10 липня 2001 року, оскільки вона була підписана не уповноваженою на те особою. Відділ освіти оскаржив це рішення.

11. 19 лютого 2002 року апеляційний суд Харківської області (з 29 червня 2001 року — Харківський обласний суд) скасував ухвалу від 3 грудня 2001 року і направив на новий розгляд справу в частині розгляду питання про прийнятність апеляційної скарги на рішення суду від 10 липня 2001 року. Заявниця оскаржила рішення апеляційного суду Харківської області в касаційному порядку.

12. 28 травня 2002 року Верховний Суд України залишив в силі рішення суду від 19 лютого 2002 року. 13 вересня 2002 року Верховний Суд України відмовив у задоволенні заяви заявниці про перегляд справи за нововиявленими обставинами.

13. 26 червня 2003 року Зміївський районний суд визнав позовну апеляційну скаргу відділу освіти неприйнятною, оскільки вона була підписана не уповноваженою на те особою.

14. 14 жовтня 2003 року заявниця звернулася з касаційною скаргою на рішення від 4 січня 2001 року та ухвалу апеляційного суду від 13 лютого 2001 року, якими її вимоги щодо заборгованості із заробітної плати та відшкодування моральної шкоди були відхилені, а також рішення Зміївського районного суду від 31 травня 2001 року, якими її вимоги щодо присудження заборгованості за надбавками не були задоволені в повному обсязі.

15. 15 квітня 2004 року Верховний Суд України відхилив скаргу заявниці про перегляд рішень за нововстановленою касаційною процедурою.

В. Виконавче провадження

16. 3 серпня 2001 року відділ державної виконавчої служби Ленінського районного управління юстиції м. Харкова (далі — виконавча служба) відкрив виконавче провадження для виконання рішення Зміївського районного суду від 31 травня 2001 року.

17. Відповідно до інформації, наданої Урядом, листом від 26 вересня 2001 року суддя Зміївського районного суду повідомив виконавчу службу про те, що рішення від 31 травня 2001 року було оскаржене відділом освіти в апеляційному порядку (див. пункт 10 вище), і вказав на необхідність зупинити виконавче провадження до закінчення апеляційного провадження. На цій підставі виконавча служба зупинила виконавче провадження. Уряд також зазначив, що знищення матеріалів виконавчого провадження в зв'язку із закінченням строку їх зберігання унеможливило надання відповідних копій документів.

18. 10 жовтня 2003 року виконавче провадження було закінчене, оскільки сума, присуджена заявниці рішенням суду від 31 травня 2001 року, була виплачена їй в повному обсязі.

II. ВІДПОВІДНЕ НАЦІОНАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО

19. Відповідне національне законодавство викладене у рішенні у справі «Ромашов проти України» (Romashov v. Ukraine, заява № 67534/01, пункти 16–18, рішення від 27 липня 2004 року).

20. Пункт 6 статті 34 Закону України «Про виконавче провадження» від 21 квітня 1999 року, в редакції на момент розгляду справи, передбачає наступне:

² На час розгляду справи 330 євро.

«Виконавче провадження підлягає обов'язковому зупиненню у випадках:

...

б) зупинення виконання відповідного рішення або виконавчого провадження посадовою особою, якій законом надано таке право;».

ЩОДО ПРАВА

I. СКАРГИ ЗА ПУНКТОМ 1 СТАТТІ 6 КОНВЕНЦІЇ ТА СТАТТЕЮ 1 ПЕРШОГО ПРОТОКОЛУ НА НЕВИКОНАННЯ РІШЕННЯ СУДУ

21. Заявниця скаржилася на тривалість судового розгляду та на тривалість невиконання рішення суду, винесеного на її користь. Вона посилалась на пункт 1 статті 6 Конвенції та статтю 1 Першого протоколу, які у відповідних частинах передбачають наступне:

Пункт 1 статті 6

«Кожен має право на справедливий і публічний розгляд його справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом, який вирішить спір щодо його прав та обов'язків цивільного характеру...»

Стаття 1 Першого протоколу

*«Кожна фізична або юридична особа має право мирно володіти своїм майном. Ніхто не може бути позбавлений своєї власності інакше як в інтересах суспільства і на умовах, передбачених законом і загальними принципами міжнародного права.
Проте попередні положення жодним чином не обмежують право держави вводити в дію такі закони, які вона вважає за необхідне, щоб здійснювати контроль за користуванням майном відповідно до загальних інтересів...»*

A. Щодо прийнятності

22. Уряд стверджував, що заявниця втратила статус жертви після виконання рішення суду, винесеного на її користь.

23. Суд зазначає, що це заперечення є подібним до тих, які Суд вже відхиляв у низці справ (див., наприклад, «Ромашов проти України» (Romashov v. Ukraine), № 67534/01, пункти 26–27, рішення від 27 липня 2004 року, та «Гавріленко проти України» (Gavrilenko v. Ukraine), № 24596/02, пункт 19, рішення від 20 вересня 2005 року). Суд вважає, що це заперечення повинно бути відхилено з тих же підстав.

24. Суд зазначає, що провадження в суді та виконавче провадження є відповідно першою і другою стадіями загального провадження. Таким чином, виконавче провадження не має бути відокремлене від судового, і ці обидва провадження мають розглядатися як цілісний процес (див. «Скордіно проти Італії» (Scordino v. Italy) (no. 1) [GC], № 36813/97, п. 197, та нещодавнє рішення у справі «Сіка проти Словаччини» (Sika v. Slovakia), № 2132/02, пункти 24–27, рішення від 13 червня 2006 року), та доходить висновку, що скарга заявниці за пунктом 1 статті 6 Конвенції на тривалість провадження щодо виплати заборгованості та на затримку у виконанні рішення Зміївського районного суду від 31 травня 2001 року не є очевидно необґрунтованою у розумінні пункту 3 статті 35 Конвенції. Суд далі зазначає, що вони не є неприйнятними з будь-яких інших підстав. Відповідно ці заяви мають бути визнані прийнятними. З цих же підстав скарга заявниці за статтею 1 Першого протоколу на невиконання державними органами рішення суду, винесеного на її користь, має бути визнана прийнятною.

В. Щодо суті

25. У своїх зауваженнях Уряд заперечував ствердження щодо порушення пункту 1 статті 6 Конвенції та статті 1 Першого протоколу до Конвенції (подібно до справ «Ромашов проти України» (Romashov v. Ukraine), вказану вище, пункт 37, та «Войтенко проти України» (Voytenko v. Ukraine), пункт 37). Він також вказував, що, враховуючи обставини справи, загальна тривалість судового провадження була розумною.

26. Заявниця не погодилась з аргументами Уряду.

27. Стосовно судового провадження необхідно зазначити, що заявниця звернулася до суду з позовною заявою у грудні 2000 року. Остаточне рішення у справі було винесено 31 травня 2001 року Зміївським районним судом. У подальшому відділ освіти, відповідач у цій справі, безуспішно намагався оскаржити це рішення після спливу строку на оскарження. Зрештою апеляційна скарга була відхилена 26 червня 2003 року. Заявниця також безуспішно зверталася з заявою про перегляд справи за нововстановленою касаційною процедурою, яка була визнана ефективним засобом юридичного захисту щодо справ, які було вирішено до 29 червня 2001 року (див. рішення у справі «Пристаєвська проти України» (Prystavska v. Ukraine), № 21287/02, від 17 грудня 2002 року). Таким чином, судові провадження щодо суті скарги заявниці тривало п'ять місяців, після чого майже два роки розглядалось питання про прийнятність апеляційної скарги відповідача, поданої після спливу строку на оскарження.

28. Суд вказує на те, що остаточне рішення Зміївського районного суду від 31 травня 2001 року залишалось невиконаним протягом двох років і трьох місяців.

29. Уряд зазначав, що тривале невиконання рішення суду мало місце не з вини державних органів, оскільки виконавче провадження було зупинене у зв'язку з триваючим апеляційним провадженням. Суд приймає до уваги викладені Урядом причини ненадання копій листа судді від 26 вересня 2001 року (див. пункт 17 вище) або належним чином оформленої постанови про зупинення виконавчого провадження відповідно до п. 6 ст. 34 Закону України «Про виконавче провадження» в редакції, чинній на той час. У будь-якому разі, Суд вважає, що Уряд не пояснив причини тривалої затримки в ході зазначеного апеляційного провадження, предметом якого було вирішення досить простого питання про прийнятність, після того як Зміївський районний суд 10 липня 2001 року визнав неприйнятною апеляційну скаргу, оскільки вона була подана після спливу строку на оскарження.

30. Суд нагадує про те, що він вже визнавав порушення пункту 1 статті 6 Конвенції та статті 1 Першого протоколу у справах, подібних до цієї (див., наприклад, «Сокур проти України» (Sokur v. Ukraine), № 29439/02, пункти 34–37, рішення від 26 квітня 2005 року, та «Жовнер проти України» (Zhovner v. Ukraine), № 56848/00, пункти 33–40 та 45–56, рішення від 29 червня 2004 року).

31. Розглянувши всі матеріали, надані сторонами, Суд вважає, що Уряд не виклав жодного факту чи аргументу, який би міг переконати його дійти іншого висновку у цій справі. Таким чином, мало місце порушення пункту 1 статті 6 Конвенції та статті 1 Першого протоколу.

II. ІНШІ СТВЕРДЖУВАНІ ПОРУШЕННЯ КОНВЕНЦІЇ

32. Заявниця скаржилася за статтями 6 та 13 Конвенції на результат розгляду її справи. Вона скаржилася на те, що суди були неспроможні ефективно захистити її права, а саме — що суд першої інстанції відхилив її клопотання щодо звернення до Конституційного Суду України.

33. Заявниця також скаржилася за статтею 1 Першого протоколу на те, що незадоволення її вимог у повному обсязі становить порушення її прав на власність.

34. Врешті, заявниця скаржилася за статтями 1, 17 та 53 Конвенції.

35. Уважно розглянувши ці аргументи, виходячи з сукупності наявних матеріалів, Суд не встановив в тій мірі, в якій він є повноважним вивчати заявлені скарги, жодних ознак несправедливого втручання або порушення цих статей та відхиляє цю частину заяви відповідно до пунктів 3 і 4 статті 35 Конвенції як явно необґрунтовану.

III. ЗАСТОСУВАННЯ СТАТТІ 41 КОНВЕНЦІЇ

36. Стаття 41 Конвенції зазначає:

«Якщо Суд визнає факт порушення Конвенції або протоколів до неї і якщо внутрішнє право відповідної Високої Договірної Сторони передбачає лише часткове відшкодування, Суд, у разі необхідності, надає потерпілій стороні справедливую сатисфакцію».

37. 11 травня 2007 року після отримання зауважень Уряду щодо прийнятності та суті скарг заявниці Суд запросив заявницю надати свої вимоги щодо справедливої сатисфакції до 25 червня 2007 року (правило 60 Регламенту Суду). Заявниця, однак, надала свої вимоги тільки 19 липня 2007 року, тобто після спливу встановленого строку. Оскільки жодного клопотання про продовження строку не було подано до його закінчення, Голова Суду відповідно до пункту 1 статті 38 Регламенту Суду вирішив не залучати ці вимоги до матеріалів справи для розгляду у Суді.

38. З цих підстав Суд грошового відшкодування відповідно до статті 41 Конвенції не присуджує.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *Визнає* скарги заявниці за пунктом 1 статті 6 Конвенції на стверджувану надмірну тривалість судового та виконавчого провадження у справі заявниці та за статтею 1 Першого протоколу до Конвенції на тривалість невиконання рішення суду, винесеного на користь заявниці, прийнятними, а решту заяви — неприйнятною;
2. *Постановляє*, що мало місце порушення пункту 1 статті 6 Конвенції;
3. *Постановляє*, що мало місце порушення статті 1 Першого протоколу до Конвенції;
4. *Вирішує* грошового відшкодування за статтею 41 Конвенції не присуджувати.

Вчинено англійською мовою та повідомлено письмово 14 лютого 2008 року відповідно до пп. 2 та 3 правила 77 Регламенту Суду.

П. ЛОРЕНЦЕН (P. Lorenzen)
Голова

К. ВЕСТЕРДІК (C. Westerdiek)
Секретар